

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

PITKÄAIKAISESTA YMPÄRIVUOROKAUTISESTA PALVELUASUMISESTA, LAITOSHOIDOSTA JA PERHEHOIDOSTA PERITTÄVÄT ASIAKASMAKSUT

Voimassa 20.5.2024–19.5.2033

Korvaa Pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut PYSY053, 13.3.2023 (HEL 2023-002398)

Luokka talous

Asiasanat asiakasmaksut, pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen, pitkäaikainen laitoshoido, pitkäaikainen perhehoito

Diaarinumero HEL 2024-004328

Sisällys

1. Yleistä	2
2. Palveluiden määrittely	2
2.1. Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen.....	2
2.2. Pitkäaikainen laitoshoido	2
2.3. Pitkäaikainen perhehoito	2
3. Asiakasmaksun määrittämisen perusteet	3
3.1. Asiakasryhmät, joilta ei peritä asiakasmaksua	4
3.2. Puolison huomioiminen asiakasmaksua määriteltäessä	4
3.3. Asiakasmaksun määrittäminen eri palveluissa.....	5
3.3.1. Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen.....	5
3.3.2. Pitkäaikainen laitoshoido	6
3.3.3. Pitkäaikainen perhehoito	6
3.4. Maksun perusteena olevat tulot	6
3.5. Tuloista tehtävät vähennykset.....	8
3.6. Tuloina ei oteta huomioon	10
4. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen	10
5. Palvelun keskeytykset ja niiden vaikutukset asiakasmaksuun.....	10
6. Tarkistamistilanteet ja päätösten oikaisu	11

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

7. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen	12
8. Muutoksenhaku	12
9. Viitteet	13
10. Liitteet	14

1. Yleistä

Pysyväisohjetta on päivitetty koskien pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta perittävän asiakasmaksun määräytymistä ja tulojen muutosten huomioimisen ohjeistusta. Liitteisiin on myös päivitetty 1.1.2024 voimaan tulleet palvelukohtaiset käyttövarat.

2. Palveluiden määrittely

2.1. Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen

Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen tarkoittaa sosiaalihoitolain (1301/2014) 21 c § mukaista ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa.

Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen on avopalvelua, jossa asiakkaan tarvitsemia palveluita järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.

Asiakasmaksulain 7 b §:n mukaan ympärivuorokautinen palveluasuminen katsotaan pitkäaikaiseksi, jos palvelun arvioidaan sen alkamisesta lukien kestävän tai jos palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään kolme kuukautta.

2.2. Pitkäaikainen laitoshoido

Pitkäaikainen laitoshoido tarkoittaa sosiaalihoitolain 22 §:n mukaista ympärivuorokautista laitospalvelua tai terveydenhuoltolain (1326/2010) 67 §:n 1 momentin nojalla annettua laitoshoidoa.

Laitoshoido määritellään pitkäaikaiseksi samoin perustein kuin pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen.

2.3. Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa perhehoitolain (263/2015) 3 §:n mukaista perhehoitoa ja 4 §:n mukaista ammatillista perhehoitoa.

Asiakasmaksulain 7 c §:n mukaista perhehoidon maksua ei kuitenkaan saa periä lastensuojelulain, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain tai vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla annettusta perhehoidosta.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

Helsingin kaupunki päätti 14.9.2021 (§ 182), että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) perusteella annettava pitkäaikaisen perhehoidon ylläpitomaksu määräytyy samalla tavalla kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (7437/1992) 7 c §:ssä säädetty ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) perusteella annettava pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu.

Perhehoito määritellään pitkäaikaiseksi samoin perustein kuin pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen ja laitoshoido.

3. Asiakasmaksun määrittämisen perusteet

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, laitoshoidon ja perhehoidon asiakasmaksun määrittämisen perusteista säädetään asiakasmaksulain 7 c §:ssä.

Maksu peritään kalenterikuukausittain. Kuitenkin mikäli palvelu alkaa tai päättyy kesken kuukauden, maksu peritään niiltä päiviltä, joilta osin palvelua on saatu.

Asiakkaalta perittävä maksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia (asiakasmaksulaki 2 §). Enimmäismaksuista päättää sosiaali- ja terveyslautakunta (liite 1).

Tukipalvelumaksuja ei peritä pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, perhehoidossa tai laitoshoidossa.

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, perhehoidon ja laitoshoidon asiakasmaksut eivät kerrytä asiakkaan maksukattoa.

Huom. pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ei peritä tilapäisen kotihoidon lääkärikäynnin asiakasmaksua (sosiaali- ja terveyslautakunta 30.11.2021 § 283). Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asiakas maksaa muut terveydenhuoltomenonsa itse. Asiakas maksaa esimerkiksi poliklinikkamaksut samojen perusteiden mukaan kuin kotona asuvat.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevien asiakkaiden terveydenhuollon maksut katetaan osittain perhehoitajan kulukorvauksesta ja osittain perhehoidon sosiaalityön erityisenä kuluna.

Asiakkaan tulojen selvittäminen

Asiakas on velvollinen ilmoittamaan tulonsa asiakasmaksua määriteltäessä. Asiakas ilmoittaa tulonsa tuloksetilomakkeella, tai antaa suostumuksensa selvittää tulot virkateitse viranomaisten sähköisistä rekistereistä.

Asiakkaan tai asiakasperheen tulojen selvittämiseen viranomaisrekistereistä pyydetään kirjallinen suostumus tuloksetilomakkeella (Tuloksetilomaksu asiakasmaksu netto 309–036). Asiakas/asianhoitaja voi esittää tarvittavat tulot myös itse, mikäli hän ei halua antaa suostumusta tulotietojen selvitykselle viranomaisen toimesta.

Mikäli asiakas kieltäytyy tulojen selvittämisestä, määräytyy asiakasmaksu enimmäismaksujen mukaan (ks. liite 1).

Asiakkaiden tulot tarkistetaan vuosittain, ellei asiakkaan tulotasossa tapahtunut nousu tai lasku edellytä maksun tarkistamista tiheimmin. Asiakkaalla/asioidenhoitajalla on velvollisuus ilmoittaa

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

tuloissa tai vähennyksissä tapahtuvista muutoksista viipymättä. Jos asiakkuudessa on yli vuoden pituinen tauko, asiakkaalta pyydetään uusi kirjallinen suostumus tulospelvityksen tekemistä varten.

Asiaksmaksulain 14 a §:n mukaan hyvinvointialueen viranomaisella on oikeus saada asiakasmaksun määrittelyä varten asiakkaan taloudellista asemaa koskevat asiakirjat muilta viranomaisilta.

3.1. Asiakasryhmät, joilta ei peritä asiakasmaksua

Rintamaveteraanit ja sotainvalidit (Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988, 8 § ja Sotilasvammalaki 404/1948, 6 b §)

- Rintamaveteraanit ja sotainvalidit saavat veloituksetta seuraavat palvelut: päivä-, avo- ja kotikuntoutuksen palvelut sekä kotona annettavat palvelut. Lisäksi sotainvalidit saavat useat terveydenhuollon palvelut veloituksetta.
- Veloituksetta myönnettävien palveluiden kustannusten korvaamisesta sotepe:lle ks. toimintaohje TOIM025 (sotainvalideille järjestettyjen palvelujen korvaaminen ja kustannusten laskuttaminen Valtiokonttorilta).
- Tarkemmin rintamaveteraanien ja sotainvalidien palveluista sekä vuosittain julkaistava ohjeistus löytyy Valtiokonttorin sivuilta (valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut).
- Huom. 1.4.2024 voimaantulleet sotilasvammalain 6 § ja 6 b § palveluista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Vammaiset henkilöt

- Vammaisilta henkilöiltä perittävistä maksuista on pysyväisohje PYSY050.

3.2. Puolison huomioiminen asiakasmaksua määriteltäessä

Jos asiakas on ennen pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon tai pitkäaikaisen laitoshoidon alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin puolison tulot, puolison tulot otetaan huomioon asiakasmaksua määriteltäessä.

Asiaksmaksu määräytyy yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella siten, että maksu saa olla enintään 42,5 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista kuukausituloista. Puolison tuloista tehdään myös tarvittavat vähennykset. Vähennyksistä luvussa 2.5.

Mikäli puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, saa asiakkaalta periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän suuruisen maksun. Puolisotilanteessa tehdään vertailulaskelmat asiakkaan omiin tuloihin perustuvan ja puolisojen yhteenlaskettuihin tuloihin perustuvan maksun suuruudesta ja peritään enimmillään näistä pienempi maksu. (Asiaksmaksulaki 7 c §).

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

Kotiin jäävän puolison käyttöön jäävä raha sekä palveluun siirtyvän asiakkaan käyttövara muodostuu jäljelle jäävästä 57,5 prosentin osasta. Tämä sisältää vähintään ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, perhehoitoon tai laitoshoitoon siirtyvälle asiakkaalle käyttövaran liitteen 2 mukaisesti sekä kotiin jäävälle puolisolle toimeentulotuen perusosan (Sosiaali- ja terveyslautakunta 133 § 22.6.2021).

Silloin kun palveluun siirtyvä asiakas on pienituloisempi kuin kotiin jäävä puoliso, yhteensovittamista ei tehdä, vaan asiakasmaksu määräytyy pelkästään palveluun siirtyvän asiakkaan tulojen perusteella.

Jos kumpikin puolisoista ovat pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, perhehoidossa tai laitoshoidossa, asiakasmaksun määräytymisessä ei huomioida puolison tuloja. Asiakasmaksu määritellään molemmille puolisoille omien tulojen pohjalta. Tämä koskee myös tilanteita, joissa puoliset ovat eri palveluissa.

Jos asiakkaalla on alaikäinen lapsi tai lapsia, käyttövarassa tulee huomioida lisäksi jokaisen lapsen osalta täysimääräinen elatustuki.

3.3. Asiakasmaksun määrittäminen eri palveluissa

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen laitoshoidon ja pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu on 85 % asiakkaan nettokuukausituloista, joista on ensin tehty tarvittavat vähennykset. Käyttövarat määräytyvät asiakasmaksulain 7 c §:n mukaisesti (ks. liite 2).

3.3.1. Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen

Asiakkaalta peritään pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta kuukausimaksu, joka on 85 % asiakkaan nettotuloista.

Asiakasmaksuun sisältyy asuminen asumisyksikössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto, henkilön yksilöllisen tarpeen mukainen vuorokaudenajasta riippumaton hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateriat, vaatehuolto, siivous, sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta (sosiaalihuoltolaki 21 c §).

Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vuokra peritään joko vuokranantajan toimesta tai erillisveloituksena asiakasmaksun yhteydessä. Vuokra ei kuulu asiakasmaksuun. Asiakas tekee vuokrasopimuksen vuokranantajan kanssa. Asiakkaan maksama vuokra huomioidaan asiakasmaksua määrättäessä erityisenä vähennyksenä tuloista pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen osalta (asiakasmaksulaki 10 d §).

Jos asiakas käyttää pelkästään klinisiä ravintovalmisteita ruoan korvikkeena, ne sisältyvät asiakasmaksuun. Muut kliniset ravintovalmisteet huomioidaan erityisenä vähennyksenä asiakasmaksulaskelmassa. Asiasta lisää kohdassa 3.5 Tuloista tehtävät vähennykset.

Asiakkaalle jätetään henkilökohtainen käyttövara vähintään liitteen 2 mukaisesti. Käyttövaralla on tarkoitus kattaa esimerkiksi asukkaan hygieniamenot, parturi-kampaamomaksut, jalkojenhoitajan palvelut, terveydenhuoltomenot (esimerkiksi lääkärin, kotisairaanhoidon ja

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

fysioterapeutin palvelut, sairaala- ja kotisairaalamaksut, silmälasit ja hammashoito), kauppapalvelu, lääkkeet, paikallisliikenteen maksut, henkilökohtaisten sanomalehtien tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot sekä harrastustoiminnan menot.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen ei sisällä lääkkeitä, vaan asiakas kustantaa ne itse. Lääkekustannukset huomioidaan kuitenkin asiakasmaksua määrättäessä erityisenä vähennyksenä tuloista (asiakasmaksulaki 10 d §). Asiasta lisää kohdassa 3.5.

3.3.2. Pitkäaikainen laitoshoido

Asiakkaalta peritään pitkäaikaisesta laitoshoidosta kuukausimaksu, joka on 85 % asiakkaan nettotuloista.

Kuukausimaksuun sisältyy hoidon lisäksi ravinto, lääkkeet, puhtaus, laitoksen perusvaatetus sekä sosiaalista hyvinvointia edistävät palvelut. Laitoksessa on perusvaatevarustus ja liinavaatteet. Asiakas hankkii, maksaa ja merkitsee yksilölliset käyttövaatteensa ja jalkineensa.

Asiakkaalle jätetään henkilökohtainen käyttövara vähintään liitteen 2 mukaisesti. Tällä vähimmäiskäyttövaralla asiakas maksaa sellaiset kulut, jotka eivät sisälly palveluun.

3.3.3. Pitkäaikainen perhehoito

Asiakkaalta peritään pitkäaikaisesta perhehoidosta kuukausimaksu, joka on 85 % asiakkaan nettotuloista.

Asiakkaalle jätetään henkilökohtainen käyttövara vähintään liitteen 2 mukaisesti. Tällä vähimmäiskäyttövaralla asiakas maksaa esimerkiksi vaatteet ja muut henkilökohtaiset menot, jotka eivät sisälly palveluun.

Perhehoito ei sisällä lääkkeitä, vaan asiakas kustantaa ne itse. Lääkekustannukset huomioidaan kuitenkin asiakasmaksua määrättäessä erityisenä vähennyksenä tuloista samoin perustein kuten pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa (asiakasmaksulaki 10 d §). Asiasta lisää kohdassa 2.5.

Perhehoitoa säätelee perhehoitolaki (262/2015).

Kehitysvammalain perusteella järjestetyn perhehoidon ylläpitomaksu määräytyy myös asiakasmaksulain 7 c § mukaisesti (Sosiaali- ja terveyslautakunta 14.9.2021 § 182).

3.4. Maksun perusteena olevat tulot

Asiakas on velvollinen ilmoittamaan tulonsa asiakasmaksua määriteltäessä. Asiakas ilmoittaa tulonsa tuloksetilomakkeen avulla, jossa kysytään myös asiakkaan suostumusta tietojen saamiseen viranomaisen sähköisten rekistereiden avulla.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

Kuukausituloina otetaan huomioon asiakkaan **kaikki jatkuvat ja vuosittain toistuvat tulot ennakonpidätyksen ja ennakonkannon jälkeen**. Asiakasmaksun määrittelyyn käytetään asiakkaan nettotuloja.

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, laitoshoidossa ja perhehoidossa huomioidaan seuraavat tulot:

Kuukausituloina huomioidaan (Asiakasmaksulaki 10 b §):

- Jatkuvat tulot, kuten palkka-, eläke- ja etuustulot,
- Itsenäisestä ammatinharjoittamisesta ja yritystoiminnasta saatavat tulot,
- Vuosittain toistuvat tulot, kuten osinko- ja korkotulot (pääomatulot),
- Vakuutusyhtiön maksamat säännölliset korvaukset,
- Veroista vapaat tulot (esim. presidentin palkkio),
- Metsätulo (Asiakasmaksulaki 10 i §),
- Asumistuki (vain asiakasmaksun alentamisessa tai perimättä jättämisessä. Asumistuki huomioidaan pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa sekä yhteisöllisessä asumisessa asumiskulujen yhteydessä vähennyksenä.)
- Alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki,
- Eläkettä saavan hoitotuki **pois lukien siihen kuuluva veteraanilisä**,
- Jatkuvat tai vuosittain toistuvat apurahat ja tunnustuspalkinto siltä osin, kun on tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi saatu palkinto (Tuloverolaki 82 §:n 2 mom.),
- Opintoraha,
- Aikuiskoulutustuki,
- Lasten kotihoidon tuki,
- Opintojen johdosta suoritettavat jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut apurahat ja muut vastaavat avustukset.

Asiakkaan tulot pyritään huomioimaan aina tarkkoina summina. Jos tulot ovat kuitenkin hyvin epäsäännölliset tai vaihtelevat, kuukausitulona otetaan huomioon viimeksi kuluneiden 12 kuukauden keskimääräinen kuukausitulo (10 f §:n mom. 5).

Tulojen muutokset huomioidaan asiakasmaksupäätöksen allekirjoituspäivästä lukien, mikäli asiakkaan tulojen muutos vaikuttaa asiakasmaksua korottavasti. Mikäli tulojen muutos vaikuttaa asiakasmaksua alentavasti, muutos huomioidaan muutoksen ajankohdasta lähtien.

Asiakkaan siirtyessä palvelusta toiseen, ei entisestä palvelusta saatua takautuvaa tuloa oteta huomioon. Muutoin takautuvasti maksettu tulo vyyrytetään eteenpäin ja huomioidaan kuukausitulona. Mikäli henkilö saa takautuvasti usealta kuukaudelta esimerkiksi eläketuloja, jaetaan kyseiset tulot asiakasmaksupäätöksestä alkaen eteenpäin yhtä monelle kuukaudelle kuin ne ovat kertyneet, ellei asiakkaan kanssa erikseen sovita lyhyemmästä ajanjaksosta.

Tarkennuksia jatkuviin ja vuosittain toistuviin pääomatuloihin

Pääomatulot huomioidaan nettomääräisesti. Tulosta vähennetään pääomatuloveron osuus 30 %.

- Vuokratulot (esim. asunto-osakkeesta, asuintalosta, liiketiloista, tontista ja viljelysmaasta sekä irtaimistosta. Vuokratulosta vähennetään asiakkaan omistusasunnon yhtiövastike (=hoitovastike, rahoitusvastikkeita ei huomioida), jonka jälkeen tulosta vähennetään pääomatulovero (30 %).

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

- Korot (esim. pankkitalletuksista ja obligaatioista yms. joukkolainoista),
- Osingot (esim. pörssi- ja puhelinosausteista)
- Tuotto- ja voitto-osuudet silloin, kun nostetaan (esim. rahastoista)
- Vain voittovaroista maksettava pääomanpalautus (Osakeyhtiö voi maksaa osakkaalle eri tavoin muodostetuista rahastoista pääomanpalautusta. Rahasto on voitu muodostaa a) pääomansijoituksista b) voittovaroista vai c) sekä sijoituksista että voittovaroista. Pääomatulona otetaan huomioon vain voittovaroista maksettava pääomanpalautus.)

Tarkemmin vapaaehtoisista vakuutuksista

Asiakkaalla voi olla 1) vapaaehtoinen eläkevakuutus tai 2) vapaaehtoinen sijoitus- tai säästöhenkivakuutus.

Jos asiakkaalla on vapaaehtoinen eläkevakuutus, asiakas voi päättää eläkkeelle jäädessään ottaako rahat kerralla vai kuukausittain.

- Kerralla otetut rahat ovat kertaluonteisia eikä niitä huomioida asiakasmaksussa.
- Kuukausittain otetut rahat huomioidaan asiakasmaksussa jatkuvana tulona.

Jos asiakkaalla on sijoitus- tai säästöhenkivakuutus, asiakas on voinut sijoittaa rahasto-osuuksiin, takuu(tuotto)säästöihin, pörssiosakkeisiin.

- Rahasto-osuuksista saatuja tuottoja ei huomioida asiakasmaksussa.
- Takuu(tuotto)säästöistä tai pörssiosakkeista saadut jatkuvat tulot (=korot, osingot ja vastaavat tuotot) huomioidaan asiakasmaksussa. Näistä tuloista vähennetään vero (30 %) ja muut kulut, joiden jälkeen se jaetaan kuukausitasolle.

Mikäli pääomasta tai muusta omaisuudesta saatavat tulot tulevat asiakkaalle esimerkiksi kerran vuodessa, nämä tulot jaetaan tilitysjakankohdasta lukien yhtä monelle kuukaudelle, miltä tuotto on kertynyt, kuitenkin enintään 12 kuukaudelle.

3.5. Tuloista tehtävät vähennykset

Vähennykset tehdään tarvittaessa myös puolison kuukausituloista, jos maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen mukaan. Poikkeuksena tästä ovat asuntovähennys ja erityiset vähennykset (lääkevähennys ja asumiskustannusten vähennys), joita ei huomioida puolison tuloista. Vähennykset tehdään ilmoituskuukaudesta lukien.

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, laitoshoidossa ja perhehoidossa otetaan huomioon seuraavat tuloista tehtävät vähennykset.

Tuloista tehdään seuraavat vähennykset (Asiakasmaksulaki 10 c §):

- Virallisen edunvalvojan palkkio (Holhoustoimilaki 442/1999, 44 § 5 mom.)
- Virallisen edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain (648/2007) 22 §:ssä tarkoitettu valtuutetun palkkio, kuitenkin enintään edunvalvojan palkkion suuruisena
- Ulosmittaus (Sosiaali- ja terveyslautakunta 28.11.2017 § 318)

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

- Palvelun käyttäjän suorittamat elatusavut ja tosiasiallisista perhesuhteista johtuvat muut vastaavat kustannukset.
- Kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai elinkaudeksi pidätetty rahana suoritettava etuus (syytinki)
- Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettu pesänjakajan tai tuomioistuimen määräämä hyvitys, joka asiakkaan tai tämän puolison on suoritettava rahana
- Asumismenot ajalta ennen palveluun siirtymistä seuraavasti **vain asiakkaan osalta**:
 - omistusasunnosta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut (kiinteistövero, kohtuulliset lämmityskulut, hoitovastike, kotivakuutus) huomioitaisiin maksua määrättäessä vähennyksenä viimeisten kuuden kuukauden ajalta.
 - vuokra-asunnon vuokra ja muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut (kotivakuutus ja vuokra) asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain tarkoitetulta vuokralaisen irtisanomisajalta (kalenterikuukausi)
 - asumisoikeusasunnon käyttövastike sekä muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut viimeiseltä kolmelta kuukaudelta.
 - Mikäli asiakkaalle maksetaan asumistukea, vähennetään sen määrä asiakkaan asumiskuluista, jolloin jäljelle jää asuntovähennyksen määrä. Asuntovähennys tehdään myös kuluvan kuukauden ajalta.

Mikäli asiakas on luopunut asunnostaan ja varastoinut omaisuutensa, ei varaston vuokraa huomioida vähennyksenä.

Vain pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja perhehoidossa tehdään seuraavat erityiset vähennykset (Asiakasmaksulaki 10 d §):

Erityisenä vähennyksenä voidaan huomioida asiakkaan lääkekustannukset. Nämä kulut huomioidaan vähennyksenä maksun perusteena olevista tuloista ennen asiakasmaksun laskemista. Lääkekustannusten huomioiminen jakautuu kahteen tyyppiin seuraavasti:

- 1) Sairausvakuutuslain perusteella korvattavat lääkkeet, jotka korvataan enintään vuosiomavastuun (sairausvakuutuslaki 5 luku 8 §) suuruisena. Kulloinkin voimassa oleva vuosiomavastuu jaetaan 12 kuukaudelle. Tämä huomioidaan automaattisesti asiakasmaksua laskettaessa. Asiakkaan ei tarvitse toimittaa näistä tietoja.
- 2) Muut kuin sairausvakuutuslain perusteella korvattavat lääkkeet, kliiniset ravintovalmisteet ja perusvoiteet. Näistä asiakkaan tulee toimittaa asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki -yksikköön lääkekustannushakemus 303–525.

Muut kuin sv-korvattavat lääkekustannukset huomioidaan siltä osin, kun ne on arvioitu tarpeelliseksi terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta. Tämä tarkoittaa sitä, että lääkkeistä tulee toimittaa ensisijaisesti reseptit tai apteekin lääkelista viimeiseltä 3 kuukaudelta. Jos näitä ei ole, tarvitaan erillinen terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto, joka annetaan lomakkeella. Lääkkeiden hinnat tulee esittää apteekin lääkelistasta tai kuiteista.

Erityisenä vähennyksenä ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaan tuloista vähennetään vuokra ja muut asumiskustannukset (asiakasmaksulaki 10 d §). Asumiskustannuksista vähennetään asumistuki.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

3.6. Tuloina ei oteta huomioon

Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa, laitoshoidossa ja perhehoidossa **kuukausituloina ei huomioida** (asiakasmaksulaki 10 b §, tuloverolaki 92 § pl. eräät poikkeukset):

- Lapsilisä,
- Elatusapu ja elatustuki,
- Opintotuen asumislisä,
- Kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta,
- Yleinen asumistuki
- Eläkkeensaajan asumistuki
- Toimeentulotuki,
- Sotilasavustus,
- Asevelvollisen päiväraha,
- Kustannusten korvauksia ja muita tiettyä tarkoitusta varten myönnettyjä avustuksia tai muita vastaavia tuloja,
- Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja,
- Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista ylläpitokorvausta,
- Perhehoidon kustannuksen korvauksia,
- Opintojen johdosta suoritettavat yksittäiset, kerran maksettavat apurahat tai muut vastaavat avustukset.
- Rintamalisä
- Eläkettä saavan hoitotuen osana maksettava veteraanilisä
- Ylimääräinen rintamalisä
- Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukainen ylläpitokorvaus.

4. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Asiakkaalla on oikeus hakea asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä. Asiakkaan tulee hakea alentamista erikseen erillisellä alentamiseen ja perimättä jättämiseen tarkoitettulla lomakkeella tai vapaamuotoisesti.

Maksun alentamisessa sovelletaan pysyväisohjetta asiakasmaksun alentamatta tai perimättä jättäminen PYSY072.

5. Palvelun keskeytykset ja niiden vaikutukset asiakasmaksuun

Palvelun keskeytykset vaikuttavat asiakasmaksujen perimiseen seuraavien sääntöjen mukaisesti (asiakasmaksulaki 10 k §):

Jos palvelu keskeytyy

- asiakkaasta johtuvasta syystä:
 - tilapäisesti 5 päiväksi tai alle, asiakasmaksu **peritään** poissaolon ajalta. Poissaolo alkaa jo asiakkaan lähtöpäivästä. Asiakkaan palveluun paluupäivästä eteenpäin asiakasmaksu peritään normaalisti.
 - yli 5 päiväksi mutta alle kuukaudeksi, asiakasmaksua **ei saa periä** yli 5 päivää ylittävältä osalta.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

- o koko kuukaudeksi, asiakasmaksua **ei peritä** lainkaan.
- hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai asiakkaan joutuessa lyhytaikaiseen laitoshoitoon:
 - o asiakasmaksua **ei peritä** ollenkaan poissaolon ajalta, ei edes laitoshoitoon tulo- eikä lähtöpäivältä.

Huomioitavaa on, että ympärivuorokautisessa palveluasumisessa **vuokran periminen ei keskeydy**.

Esimerkkejä asiakasmaksun keskeytystilanteista:

- Asiakas lähtee 6 päiväksi lomalle (1.8.–6.8.). Häneltä veloitetaan asiakasmaksua lähtöpäivästä lukien ensimmäiset 5 päivää (1.8.–5.8.). Asiakkaalta ei veloiteta asiakasmaksua 6.8. Asiakas palaa palveluun 7.8., asiakasmaksun laskutus jatkuu paluupäivästä lukien. Vuokra peritään koko poissaolon ajalta.
- Asiakas joutuu sairaalaan 6 päiväksi (1.8.–6.8.). Asiakasmaksu jätetään perimättä ajalta 1.8.–6.8. Asiakas palaa palveluun 7.8., mutta asiakasmaksun laskutus jatkuu seuraavasta päivästä 8.8. lukien. Vuokra peritään koko poissaolon ajalta.
- Asiakas on poissa koko kuukauden, asiakasmaksua ei peritä lainkaan, vaikka poissaolon syynä olisi asiakkaan oma loma. Vuokranmaksu jatkuu kuukauden ajalta normaalisti.

Palvelun päättymisen vaikutus asiakasmaksuun

Jos asiakas muuttaa hoitopaikasta toiseen tai vaihtaa palvelua, päättyvän palvelun asiakasmaksu lakkautetaan siitä päivästä lähtien. Pällekkäisiä asiakasmaksuja ei peritä. Tämä pätee sekä kaupungin taloihin että ostopalveluyksiköihin.

Asiakasmaksu päättyy asiakkaan kuolinpäivään. **Vuokran maksaminen** päättyy vuokrasopimuksen irtisanomisen mukaisesti irtisanomisajan päättyttyä. Kaupungin omissa taloissa voi olla mahdollista, että vuokran maksaminen päättyy aikaisemmin, mikäli uusi asukas muuttaa asuntoon edellisen asukkaan irtisanomisajalla ja maksaa vuokran.

6. Tarkistamistilanteet ja päätösten oikaisu

Asiakasmaksu määrätään asiakkaalle toistaiseksi. Asiakasmaksu tarkistetaan asiakkaan tai tämän edustajan pyynnöstä (asiakasmaksulaki 10 j §) silloin, jos

- asiakkaan tai hänen perheensä tulot ovat muuttuneet;
- asiakkaan tai hänen puolisonsa oikeus vähennyksiin on muuttunut;
- perheen olosuhteet ovat muuttuneet;
- maksu osoittautuu virheelliseksi;
- asiakkaalle laadittua asiakassuunnitelmaa muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen;
- hyvinvointialueen maksuperusteita muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun määrään.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

Asiakas/asioidenhoitaja voi olla yhteydessä Asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki -yksikön asiakaspalveluun, puh. (09) 310 44610, kun haluaa pyytää tarkistusta.

Asiakkaalla/asioidenhoitajalla on **velvollisuus ilmoittaa tuloissa tai vähennyksissä tapahtuvista muutoksista viipymättä**, jotta maksun ajantasaisuus voidaan tarkistaa.

Hyvinvointialue voi tarkistaa päätöksen omasta aloitteestaan, jos se huomaa edellä listatut muutokset. **Asiakkaan maksua ei koroteta takautuvasti, ja vähennykset huomioidaan asiakasmaksupäätöksen allekirjoituspäivästä lukien.** Tarkistus tehdään enintään vuoden ajalta.

Jos maksua koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta (asiakasmaksulaki 10 j §:n mom. 2).

Asiakkaan tai perheen tulot tarkistetaan vuosittain.

Jos päätöksessä oleva virhe johtuu työntekijän virheestä, menetellään seuraavasti:

- Jos maksu on ollut liian pieni johtuen työntekijän virheestä, maksu oikaistaan uudella päätöksellä, eikä asiakkaalta laskuteta takautuvasti lisää.
- Jos maksu on ollut liian suuri, liikaa perityt suoritukset palautetaan asiakkaalle kahdella eri perusteella:
 - 1) Jos päätöksen peruste on virheellinen, palautetaan asiakkaalle hänen liikaa maksamansa määrä kokonaan enintään maksuunpanovuoden ja viiden sitä edeltävän vuoden ajalta (esim. maksupäätökseen on otettu mukaan sellaisten henkilöiden tuloja, joita ei kuulu ottaa mukaan). Uusi päätös tehdään välittömästi.
 - 2) Työntekijän tallennusvirheestä tai huolimattomuusvirheestä johtuva liikaa peritty maksu palautetaan asiakkaalle enintään maksuunpanovuoden ja viiden sitä edeltävän vuoden ajalta. Uusi päätös tehdään välittömästi.

7. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Asiakkaalla on oikeus hakea asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä. Asiakkaan tulee hakea alentamista erikseen erillisellä alentamiseen ja perimättä jättämiseen tarkoitetulla lomakkeella tai vapaamuotoisesti.

Maksun alentamisessa sovelletaan pysyväisohjetta 072 (asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen).

8. Muutoksenhaku

Asiakkaalla on oikeus hakea oikaisua asiakasmaksupäätökseen. Asiakasmaksupäätöksen mukana lähetetään asiakkaalle aina oikaisuvaatimusohje, jossa on ohjeistus asiakkaalle oikaisuvaatimuksen laatimiseksi.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (hallintolaki 7 luku 49 a §). Päätös katsotaan tiedoksi saaduksi seitsemäntenä päivänä asiakirjan lähettämisestä, ellei toisin todisteta (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 9 luku 90 §).

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

Oikaisuvaatimus osoitetaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen yksilöasiain jaostolle ja lähetetään kirjaamoon.

9. Viitteet

Kansaneläkelaki 568/2007

Laki (734/1992) ja asetus (1301/2014) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007

Laki holhustoimesta 442/1999

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977

Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988

Perhehoitolaki 263/2015

Sotilasvammalaki 404/1948

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Terveyslautakunta 1326/2010

Tuloverolaki 1535/1992

Sosiaali- ja terveyslautakunta 28.11.2017, § 318 Ulosmittauksen huomioiminen määriteltäessä asiakasmaksuja ja niiden alentamista ja perimättä jättämistä

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 22.6.2021, § 133 Käyttövaran yhdenmukaistaminen pariskunta-asiakkaille pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa laitoshoidossa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 14.9.2021, § 182 Kehitysvammaisten erityishuoltona annettavan perhehoidon ylläpitomaksun sitominen pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksun määräytymisperusteisiin 1.10.2021 alkaen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 21.09.2021 § 223 Pitkäaikaisen laitoshoidon ja pitkäaikaisen psykiatrisen perhehoidon enimmäismaksut 1.10.2021 alkaen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 30.11.2021, § 283 Lääkärin käyntimaksun poistaminen tehostetussa palveluasumisessa 1.1.2022 alkaen.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtajan päätös 4.12.2023 § 250 Sosiaali- ja terveydenhuollon pitkäaikaisten tulosidonnaisten asiakasmaksujen tulorajojen ja käyttövarojen sekä maksukaton indeksitarkistukset 1.1.2024 alkaen

Lisätietoja:

Erityissuunnittelija Elina Karhunen, puh. 310 34353

Asiakasmaksupäällikkö Ulla Hautamäki, puh. 310 43604

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa: etunimi.sukunimi@hel.fi

toimialajohtaja

hallintojohtaja

Juha Jolkkonen

Tiina Mäki

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY053

10. Liitteet

Liite 1. Pitkäaikaisten palvelujen enimmäismaksut 1.10.2021 alkaen (LTK päätös 21.9.2021 § 223).

Pitkäaikaisten tulosidonnaisten palvelujen enimmäismaksut määritetään pääsääntöisesti vuosittain toiminnallisen tilinpäätöksen perusteella. Enimmäismaksut ovat seuraavat:

Palvelu	Enimmäismaksu	
	euroa/ hoitopäivä	euroa/ kuukausi
Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen	100	3 044
Sosiaalihoitolain mukainen pitkäaikainen laitoshoido	252	7 656
Pitkäaikainen laitoshoido, perusterveydenhuolto	396	12 045
Pitkäaikainen laitoshoido, psykiatria	531	16 162
Pitkäaikainen psykiatrinen perhehoito	78	2 361

Liite 2. Käyttövarat ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, laitoshoidossa ja perhehoidossa 1.1.2024 alkaen (TAJ päätös 4.12.2023 250 §).

Palvelu	Käyttövara, euroa kuukaudessa
Pitkäaikainen laitoshoido	122
Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen	182
Pitkäaikainen perhehoito	182